

Прокопчук Д. О.

*здобувач ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»
ДонНУ імені Василя Стуса*

Юрчишена Л. В.

*д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів і банківської справи
ДонНУ імені Василя Стуса*

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Вступ. Післявоєнний період розвитку держави супроводжується глибокими структурними трансформаціями економіки, зумовленими руйнуванням виробничої, соціальної та фінансової інфраструктури. Воєнні дії спричиняють суттєве зниження податкових надходжень, зростання бюджетного дефіциту та підвищення фіскальних ризиків, що потребує перегляду пріоритетів фінансової політики. У сучасних умовах особливо актуальним є формування ефективної фінансової системи, здатної забезпечити мобілізацію ресурсів для відбудови та економічного зростання, а також розроблення гнучкої податкової політики, яка б одночасно виконувала фіскальну та стимулюючу функції.

Мета роботи. Метою дослідження є обґрунтування пріоритетних напрямів реалізації бюджетно-податкової політики держави в умовах післявоєнного відновлення економіки.

Основна частина. Фінансова система держави в умовах післявоєнного відновлення характеризується необхідністю концентрації значних фінансових ресурсів для відбудови економіки, відновлення інфраструктури та забезпечення соціальної стабільності. У цей період держава виступає ключовим суб'єктом економічних процесів, оскільки саме через механізми публічних фінансів здійснюється акумуляція та перерозподіл ресурсів. Основними складниками такої системи виступають державний бюджет, податкова система, державний кредит і фінансові ринки, які в сукупності забезпечують функціонування економіки в умовах підвищених ризиків і невизначеності [3].

Особливого значення набуває бюджетна політика, яка в умовах післявоєнного відновлення трансформується з інструменту стабілізації у механізм активного економічного стимулювання. Державний бюджет стає основним інструментом фінансування відбудови критичної інфраструктури, зокрема транспортної, енергетичної та соціальної сфер. Значні ресурси спрямовуються також на забезпечення обороноздатності держави та підтримку населення, що постраждало від воєнних дій. У таких умовах важливим є забезпечення пріоритетності видатків та їх цільового використання, що дає змогу досягти максимального економічного ефекту за обмежених ресурсів.

У післявоєнний період відбувається суттєва зміна структури бюджетних видатків. Зростає частка соціальних трансфертів, витрат на відновлення економіки та обслуговування державного боргу. Водночас зменшується частка капітальних інвестицій у приватному секторі, що зумовлює необхідність активного державного втручання. Держава бере на себе функцію стимулювання інвестиційної діяльності через бюджетні програми, субсидії та державні гарантії [2].

Важливою особливістю післявоєнного періоду є зростання ролі державного кредиту. Через обмеженість внутрішніх фінансових ресурсів уряд змушений активно залучати зовнішні джерела фінансування – кредити міжнародних фінансових організацій, гранти та допомогу від іноземних держав. Це призводить до зростання державного боргу та потребує ефективного управління борговими зобов'язаннями. Раціональна боргова політика передбачає оптимізацію структури боргу, мінімізацію вартості його обслуговування та забезпечення довгострокової фінансової стійкості.

Податкова політика у післявоєнний період має адаптивний та стимулюючий характер. Її ключовим завданням є забезпечення достатнього рівня бюджетних надходжень без створення надмірного податкового тиску на економічних суб'єктів. У цьому контексті особливого значення набуває оптимізація структури податкової системи, що передбачає розширення податкової бази, зниження рівня ухилення від оподаткування та підвищення ефективності адміністрування податків.

Запровадження податкових стимулів є важливим інструментом активізації інвестиційної діяльності. Зокрема, можуть застосовуватися податкові пільги для підприємств, що здійснюють інвестиції у відновлення виробництва, інноваційні проекти або створення нових робочих місць. Такі заходи сприяють економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Підтримка малого та середнього бізнесу є ще одним пріоритетом податкової політики. Спрощення процедур адміністрування податків, зниження регуляторного навантаження та запровадження спеціальних режимів оподаткування дає змогу створити сприятливі умови для розвитку підприємництва. Це, у свою чергу, сприяє створенню нових робочих місць і збільшенню доходів населення [1].

У післявоєнний період доцільним є також застосування тимчасових податкових пільг для галузей, які зазнали найбільших втрат. Йдеться, зокрема, про промисловість, аграрний сектор, транспорт і будівництво. Такі пільги повинні мати чітко визначений термін дії та бути спрямованими на відновлення виробничого потенціалу.

Важливим напрямом удосконалення податкової політики є цифровізація процесів адміністрування. Використання сучасних інформаційних технологій дає змогу підвищити прозорість податкової системи, зменшити рівень корупції та забезпечити ефективний контроль за сплатою податків. Електронні сервіси, автоматизація звітності та обмін даними між державними органами сприяють зниженню адміністративних витрат як для держави, так і для платників податків.

Окремої уваги потребує проблема тіньової економіки, яка в умовах післявоєнної нестабільності має тенденцію до зростання. Боротьба з тіньовими фінансовими потоками передбачає посилення контролю, вдосконалення законодавства та створення стимулів для легалізації бізнесу.

Підвищення ефективності управління державними фінансами є ключовою умовою успішного післявоєнного відновлення. Це передбачає забезпечення прозорості бюджетного процесу, підзвітності органів державної влади та раціонального використання фінансових ресурсів. Важливим інструментом у цьому контексті є впровадження програмно-цільового методу бюджетування, який дає змогу оцінювати ефективність використання бюджетних коштів і досягнення поставлених цілей.

Висновки. Отже, фінансова система держави та податкова політика в умовах післявоєнного періоду є ключовими інструментами забезпечення економічного відновлення. Їх ефективність залежить від здатності держави забезпечити баланс між фіскальною стабільністю та стимулюванням економічного розвитку. Пріоритетними напрямками вдосконалення є оптимізація структури бюджетних видатків, розширення податкової бази, зниження рівня тіньової економіки, цифровізація податкового адміністрування та активне залучення міжнародних фінансових ресурсів. Комплексна реалізація цих заходів сприятиме формуванню стійкої фінансової системи та забезпеченню довгострокового економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кульчицький Г., Трояновський В. С. Робота державної податкової служби під час воєнного стану. *Наукові проблеми запровадження правового режиму воєнного стану в Україні: сучасний вимір: матеріали науково-практичного онлайн-заходу*. Одеса: ОДУВС, 2022. С. 149–150.
2. Лупенко Ю. О., Радіонов Ю. Д., Забуранна Л. В. Формування соціальних видатків в умовах воєнного стану. *Фінанси України*. 2023. № 3. С. 7–26.
3. Радіонов Ю. Д. Пріоритети бюджетної політики в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України. *Фінанси України*. 2023. № 9. С. 24–47.

УДК 336.221:346.5(477)

Слатвінська М. О.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів
Одеського національного економічного університету*

Перекопський Д. Т.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Одеського національного економічного університету*

ПОДАТКОВІ СТИМУЛИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

Вступ. Введення в Україні воєнного стану стало тригером низки соціально-економічних змін та зумовило принципові трансформації в системі оподаткування й державної підтримки бізнесу. В умовах руйнування виробничої інфраструктури, масштабного відпливу капіталу та скорочення ринків збуту актуалізувалася проблематика оцінки дієвості, раціонального застосування податкових інструментів як засобу стимулювання діяльності суб'єктів господарювання різних розмірів та форм власності для збереження економічного потенціалу держави.

Мета роботи полягає у систематизації чинних податкових стимулів для суб'єктів господарювання в Україні в умовах воєнного стану та оцінці їх дієвості.

Основна частина. З початком повномасштабного вторгнення Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України ухвалили низку нормативно-правових актів, спрямованих на підтримку суб'єктів господарювання. Серед ключових змін у